

Сергій Мирославович ДІДУХ

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки промисловості, докторант,
Одеська національна академія харчових технологій
ORCID ID: 0000-0003-1534-0975
E-mail: didukhsm@i.ua

Людмила Леонідівна ЛОБОЦЬКА

кандидат технічних наук, доцент кафедри економіки промисловості
Одеська національна академія харчових технологій
ORCID ID: 0000-0001-8755-5188

Вікторія Олександрівна МІНІНА

аспірантка кафедри економіки промисловості
Одеська національна академія харчових технологій
ORCID ID: 0000-0003-0045-7994

ІНКЛЮЗИВНА ЕКОНОМІКА ЯК НОВА ПАРАДИГМА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Дідух, С. М. Інклюзивна економіка як нова парадигма сталого розвитку [Текст] / Сергій Мирославович Дідух, Людмила Леонідівна Лобоцька, Вікторія Олександрівна Мініна // Український журнал прикладної економіки. – 2020. – Том 5. – № 3. – С. 100–107. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Вступ. *Вирішення проблеми нерівності та бідності є одним із пріоритетів економічного розвитку у більшості країн світу, а також одним із ключових факторів забезпечення економічної та соціальної стабільності. Необхідність вирішення цих питань потребує впровадження нових концепцій розвитку, таких як концепція сталого розвитку або концепція інклюзивного розвитку.*

Метою статті є узагальнення підходів щодо визначення поняття інклюзивності, дослідження різних аспектів концепції інклюзивного розвитку, показників її оцінки.

Результати. *Досліджено сутність поняття «інклюзивний розвиток». Вказано ключові характеристики інклюзивного розвитку: направленість на прискорене скорочення бідності, охоплення всіх секторів економіки, залучення більшої частки робочої сили країни. Визначено та проаналізовано ключові дискусійні аспекти теорії інклюзивного розвитку: термінологічний, засадничий, змістовний та прикладний. Досліджено недоліки існуючої системи оцінки успішності розвитку країн, заснованої на використанні показника ВВП. Визначено сутність, недоліки та перспективи використання більш комплексного показника Індекс інклюзивності економічного зростання (IDI), заснованого на обчисленні 12 часткових показників.*

Висновки. *За результатами проведеного дослідження визначено сутність та дискусійні аспекти концепції інклюзивного розвитку, яка побудована на засадничих принципах теорії сталого розвитку. Обґрунтовано, що підвищення інклюзивності економічної системи шляхом залучення більшої частини населення до активної економічної діяльності та участі у розподілі її результатів має відбуватись в інтересах широкого кола зацікавлених осіб. Визначено, що перспективними напрямками подальших наукових досліджень є перехід даної концепції від теоретичних конструкцій до визначення практичного інструментарію та моделі впровадження принципів інклюзивного розвитку для країни в цілому та окремих економічних підсистем в її межах.*

© Сергій Мирославович Дідух, Людмила Леонідівна Лобоцька, Вікторія Олександрівна Мініна, 2020

Ключові слова: інклюзія, концепція інклюзивного розвитку, економічне зростання, індекс інклюзивності економічного зростання.

Serhii DIDUKH

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Industrial Economics,
Odesa National Academy of Food Technologies (Odesa, Ukraine)

Lyudmyla LOBOTSKA

PhD in Technical Sciences, Associate Professor of the Department of Industrial Economics,
Odesa National Academy of Food Technologies (Odesa, Ukraine)

Victoria MININA

Graduate Student of the Department of Industrial Economics,
Odesa National Academy of Food Technologies (Odesa, Ukraine)

INCLUSIVE ECONOMY AS A NEW PARADIGM OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract

Introduction. *Addressing inequality and poverty is one of the priorities of economic development in most countries of the world, as well as one of the key factors in ensuring economic and social stability. The need to address these issues requires the introduction of new concepts of development, such as the concept of sustainable development or the concept of inclusive development.*

The purpose of the article is to generalize the approaches to defining the concept of inclusiveness, research of various aspects of the concept of inclusive development, indicators of its evaluation.

Results. *The essence of the concept of "inclusive development" is considered. The key characteristics of inclusive development are indicated focusing on accelerated poverty reduction, coverage of all sectors of the economy, attracting a larger share of the country's labor force. The key discussion aspects of the theory of inclusive development are identified and analyzed: terminological, basic, substantive and applied. The shortcomings of the existing system for assessing the success of countries' development, based on the use of GDP, are studied. The essence, shortcomings and prospects of using a more comprehensive indicator Inclusive Growth and Development Index (IDI), based on the calculation of 12 partial indicators, are identified.*

Conclusions. *According to the results of the study, the essence and debatable aspects of the concept of inclusive development which is based on the basic principles of the theory of sustainable development are determined. It is substantiated that increasing the inclusiveness of the economic system by involving the majority of the population in active economic activity and participation in the distribution of its results should be in the interests of a wide range of stakeholders. It is determined that promising areas of further research are the transition of this concept from theoretical constructions to the definition of practical tools and models for implementing the principles of inclusive development for the country as a whole and individual economic subsystems within it.*

Key words: *inclusion, concept of inclusive development, economic growth, Inclusive Growth and Development Index.*

JEL classification: Q01

Вступ

Упродовж практично всієї історії людства існувала соціальна нерівність у різних проявах. Не зважаючи на те, що нерівність засуджувалася і піддавалася критиці, історія свідчить про безуспішність у стратегічній перспективі намагань людей у створенні "досконалих" суспільств, які були б засновані на абсолютній соціальній рівності та

відсутності примусу одних соціальних груп іншими. Однак, на думку значної кількості мислителів та науковців, наближення до такого суспільного устрою є важливою далекосяжною задачею.

На різних етапах розвитку людства гендерна, расова та вікова дискримінація мали істотний вплив на економічний та соціальний розвиток, оскільки нерівність між різними групами породжує нестабільність у суспільстві, призводить до революційних потрясінь та економічних криз. Вирішенням даної проблеми є забезпечення рівного доступу людей до економічних ресурсів та результатів суспільної праці, безперешкодна взаємодія між соціальними групами, тобто створення умов для впровадження концепції інклюзивного розвитку.

Впродовж останніх років багато наукових робіт присвячено питанню впровадження концепції інклюзивного розвитку. Основи теорії інклюзивного розвитку були закладені та розвинуті в роботах таких вчених, як D. Acemoglu та J. Robinson, Gupta J. & Vegelin, J. Podesta, Z.M. Bedos, A.B. Базиліюк, I.M. Бобух та С.М. Щегель, О.Г. Вдовічена, П.С. Єщенко, Т.О. Зінчук, А.Б. Карімова, О.Д. Прогнімак та інших. Разом з тим, теоретичні дослідження основ інклюзивного розвитку не дають однозначної відповіді щодо ролі даної концепції по відношенню до класичних усталених концепцій розвитку суспільства.

Мета статті

Мета статті – узагальнення підходів щодо визначення поняття інклюзивності, дослідження різних аспектів концепції інклюзивного розвитку, показників її оцінки.

Виклад основного матеріалу дослідження

Інклюзія (від лат. «inclusivus» – включний) у загальному розумінні – процес, при якому будь-що або будь-хто включається, тобто залучається або входить до складу як частина цілого. За визначенням словника української мови «Інклюзія – процес збільшення ступеня участі всіх громадян в соціумі, і насамперед, тих, що мають труднощі у фізичному розвитку» [1].

Термін «інклюзія» вперше було використано для визначення процесу залучення до певних соціальних процесів в 1970-х роках у США. Цим терміном насамперед описували соціальну інклюзію – збільшення ступеня участі всіх громадян, які сприймаються суспільством як окремі індивідуальності, у соціумі. Концепція інклюзивного розвитку виникла пізніше як логічне продовження теорії сталого розвитку. Її появу можна вважати відповіддю на такі виклики сучасності, як посилення нерівності, відсутність успіху в боротьбі з бідністю та виникнення цілої низки соціальних та економічних диспропорцій у розвитку регіонів, країн та верств суспільства.

Концентрація економічних еліт на забезпеченні економічного зростання за будь-яку ціну виявилася недостатньо ефективною у побудові добробуту країн. Саме тому з'явилася необхідність у новій теорії, яка б поєднувала засади сталого розвитку із практичними механізмами залучення різних верств населення до активної економічної діяльності та розподілу результатів суспільної праці.

Комісія Інклюзивного Розвитку (The Commission Inclusive Growth) визначає інклюзивне зростання як «інтегроване широкомасштабне зростання, яке поширюється на широкий діапазон людей та місць для того, щоб сприяти та отримувати переваги від економічного успіху» [2].

Європейська комісія (European Commission) трактує інклюзивне зростання як «забезпечення високого рівня зайнятості, інвестування в освіту, боротьбу з бідністю і модернізацію ринків праці, системи соціального захисту та сприяння більшому об'єднанню суспільства» [3; 4, с. 6].

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) визначає інклюзивний розвиток як економічне зростання, яке справедливо розподілене в усьому суспільстві та створює можливості для всіх [5].

«Інклюзивне зростання», за визначенням Світового банку, являє собою стабільне зростання швидкими темпами, що поширюється всіма секторами економіки при залученні значної частини трудових ресурсів країни та характеризує рівність можливостей доступу до ринку праці та ресурсів [6].

Тобто, інклюзивний розвиток – це ідея, що економічне процвітання повинно приносити користь усьому населенню, і він пов'язаний з темпами та характером економічного зростання, перш за все зі швидкістю зростання, а також з тим, як це зростання розподіляється по всій країні.

Для того щоб зростання вважалось інклюзивним, воно повинно мати певні характеристики :

1. Бути швидким і приводити до істотного скорочення бідності.
2. Бути широким і охоплювати всі сектори економіки.
3. Включати більшу частку робочої сили країни.

В основі концепції інклюзивного розвитку положення про вільний і рівний доступ всіх членів суспільства до ресурсів і результатів економічної діяльності.

З часом проблематика інклюзивного розвитку вийшла за межі суто наукового, теоретичного дискурсу та розглядається у практичній площині у вигляді програм, стратегій, нормативних документів на державному рівні.

Інклюзивний розвиток – комплексна категорія, у трактуванні якої доцільно виділити певні дискусійні аспекти. По-перше, використання науковцями поняття «інклюзивний розвиток» (у тих випадках, де розвиток набагато ширше, ніж зростання та навіть може означати стійкий стан розвитку або спаду), «інклюзивне зростання» (застосовується тоді, коли основна увага приділяється як збільшенню зростання, так і спільному зростанню на основі, наприклад, можливості зайнятості для всіх і механізмів перерозподілу) чи «інклюзивне багатство» (включає аргумент про те, що інвестиції в економічне зростання можуть виступати мірою багатства).

На нашу думку, «інклюзивний розвиток» є більш широким комплексним, аніж «інклюзивне зростання», оскільки включає не лише кількісний аспект, але й якісне покращення стандартів, упорядкування суспільних норм і удосконалення інституційних засад із урахуванням інтересів різних верств та економічних контрагентів різного рівня. Так, Н.М. Салатюк, аналізуючи відмінності понять «економічний розвиток» та «економічне зростання», вказує, що «економічне зростання може відбутися і за умов відсутності економічного розвитку, в той час як економічний розвиток без економічного зростання неможливий» [7, с. 4].

Другий важливий аспект концепції інклюзивного розвитку стосується його засад, які полягають у принципах постійного удосконалення, з урахуванням задоволення основних потреб людини, її соціальних та економічних прав, скорочення масштабів злиднів, підвищення добробуту, зведення до мінімуму зовнішніх екологічних наслідків, урахування ідей соціальних рухів. Зрештою, мета такого розвитку – розширити можливості та свободи людей та зменшити нерівність.

Третій аспект стосується безпосереднього змісту інклюзивності – в чийх інтересах впровадження даної концепції? Сутність інклюзивності у багатьох наукових працях трактується як приділення особливої уваги потребам знедолених та маргінальних груп населення, або певних менш розвинутих районів, секторів та регіонів, або перерозподіл влади для перерозподілу ресурсів. Такий підхід у документах з глобальної політики звучить як «не залишаючи нікого».

На нашу думку, впровадження принципів інклюзивності має відбуватись в інтересах широкого кола зацікавлених осіб. Побудова інклюзивних інститутів має відбуватись в інтересах суспільства в цілому, оскільки це дозволяє створити нові засади розвитку, зменшивши соціальну напругу та створивши передумови для гармонійного та

довгострокового зростання на основі активної та усвідомленої праці людей, які раніше не брали участі у розподілі результатів економічного зростання.

Четвертий аспект – обговорення та визначення пріоритетності соціальної та політичної інклюзивності. Інструменти інклюзивного розвитку включають прийняття цілей, принципів, нормативних, економічних та стримуючих інструментів, спрямованих, зокрема, на створення робочих місць; інфраструктури для задоволення основних потреб (наприклад, продовольство, водопостачання, санітарія, дороги, громадський транспорт, телефонні лінії); інвестування в системи соціального забезпечення та соціального захисту та ін.

Якщо говорити про економічну несправедливість та нерівність, то головне питання, що постає – «чому одні країни тільки збагачуються, а інші бідніють». В роботі Д. Аджемоглу та Д. Робінсона «Чому нації занепадають» розглядається причини стрімкого розвитку одних держав і занепаду інших [8]. На основі ґрунтовного аналізу закономірностей розвитку, інструментів регулювання інститутів багатьох країн світу у ретроспективі ними було доведено залежність рівня добробуту країни та її громадян від типу економічних інститутів.

Автори виокремлюють інклюзивні та екстрактивні інститути розвитку суспільства та економіки. На думку вчених, ступінь розвитку економічної системи залежить від того, наскільки успішно побудовано саме інклюзивні інститути в країні, а також від рівня інновацій і технологічних відкриттів в країні. Інклюзивні інститути, побудовані на принципах беззастережної поваги до приватної власності, прав та свобод особистості, стабільності системи права та створенні конкурентного середовища. Саме ці базові конструкції формують заохочення людей до результативної участі в економічній діяльності.

Таким чином, нами виділено чотири ключових дискусійні аспекти теорії інклюзивного розвитку: термінологічний (що є інклюзивним розвитком?), засадничий (що є метою інклюзивного розвитку у стратегічному плані?), змістовний (в чий інтересах впровадження даної концепції?) та прикладний (якими мають бути інструменти та принципи впровадження інклюзивності?).

При цьому існує необхідність у використанні універсальної методики визначення, в загальному інструменті виміру успішності різних країн чи економічних систем у досягненні інклюзивності. Упродовж останніх десятиліть основним показником розвитку країн є показник ВВП. У 1934 р. американський економіст та в майбутньому Нобелівський лауреат Саймон Кузнець зробив оцінку національного доходу США за період з 1929 по 1934 рр. [9], і з 1991 р. ВВП включають до системи національних рахунків ООН.

Загалом ВВП є одним з головних показників розвитку країн, індикатором, за яким можна відстежити швидкість зростання національної економіки. При цьому багато вчених зазначають, що даний показник застарів, не відображає реальних пріоритетів розвитку країн на сучасному етапі та має цілий ряд недоліків:

1) показник ВВП не включає тіньову економіку, що особливо впливає на коректність визначення становища країн, які перебувають у процесі становлення ринкової економіки, таких як Україна;

2) не відображає повною мірою покращення або погіршення якості товарів, зміни структури економіки під впливом процесів глобалізації та переходу до нового технологічного укладу;

3) не враховує вплив негативних факторів: екологічних (забруднення повітря і вод Світового океану, засмічення територій), соціальних (перенаселення, бідність) тощо.

Ми вважаємо слушною думку відомого економіста, лауреата Нобелівської премії з економіки, Джозефа Стігліца, щодо того, що показник ВВП вже застарів, не враховує якість життя, рівень освіченості, забруднення оточуючого середовища, рівень задоволення та щастя людей у певній країні.

Головним аргументом Стігліца щодо створення нових індикаторів розвитку економіки є те, що «неправильні метрики, і як наслідок, помилкові результати, ведуть до прийняття хибних рішень» [10].

Саме тому сучасні вчені розробляють нові показники, які більш коректно відображають економічну ситуацію в країнах та сучасні пріоритети розвитку суспільств, зміщення акцентів від забезпеченні добробуту країн до забезпечення добробуту людей. Окремі показники виділяють конкретний аспект економічної системи, наприклад «індекс якості ведення бізнесу» (за даними 2019 р. Україна посідає 71 місце [11]), а деякі є комплексними та розраховуються на основі десятків різнопланових показників.

Так, Індекс інклюзивного розвитку (Inclusive Growth and Development Index (IDI)) був презентований на 48-у Всесвітньому економічному форумі в Давосі в 2018 р. чотирма економістами: Ричардом Самансом, Маргарет Дзеник-Хануз, Джемою Кориган та Маркусом Берком. Індекс складається з 12 показників, які розділені на 3 групи – «Ріст і розвиток», «Інклюзивність» та «Наслідування поколінь і сталість розвитку». Після розрахунку 12 показників для кожної країни, дані ранжують, переводять у відносні величини і складають загальний рейтинг.

Згідно з результатами розрахунків Індeksu інклюзивного розвитку (табл. 1), Україна посідає 49 місце за рівнем інклюзивного розвитку з 74 країн, що розвиваються.

Таблиця 1. Показники індексу інклюзивності економічного зростання України

Зростання та розвиток							
ВВП на душу населення		Продуктивність праці (ВВП на 1 працівника)		очікувана тривалість здорового життя		зайнятість населення (відсотки)	
дол. США	в рейтингу з 74 розвиваючих країн	дол. США	в рейтингу з 74 розвиваючих країн	роки	в рейтингу з 74 розвиваючих країн	%	в рейтингу з 74 розвиваючих країн
2 906	42	15 845	46	64,1	39	53,9	48
Інклюзивність							
коефіцієнт розшарування суспільства за доходами		рівень бідності		медіанний дохід домогосподарств		коефіцієнт розшарування суспільства за рівнем добробуту	
від 0 до 100	в рейтингу з 74 розвиваючих країн	%	в рейтингу з 74 розвиваючих країн	дол. США за день	в рейтингу з 74 розвиваючих країн	від 0 до 100	в рейтингу з 74 розвиваючих країн
26,3	1	0,5%	4	10,2	21	90,1	70
Наслідування поколінь і сталість розвитку							
Скориговані чисті заощадження (% від валового національного доходу)		Інтенсивність парникового забруднення на одиницю ВВП		Державний борг		Коефіцієнт демографічного навантаження	
%	в рейтингу з 74 розвиваючих країн	кг/дол. США	в рейтингу з 74 розвиваючих країн	% (від ВВП)	в рейтингу з 74 розвиваючих країн	%	в рейтингу з 74 розвиваючих країн
1,0%	55	347	72	69,0%	69	45,8%	15

* Складено авторами на основі [12]

Наведені результати, на нашу думку, не повною мірою відображають рівень інклюзивності економіки України, оскільки при розрахунках IDI використовують лише дані офіційної статистики, які є не зовсім коректними для економіки країн перехідного типу. Наприклад, це стосується показника «розшарування суспільства за доходами», за яким відповідно до офіційної статистики Україна має перше місце, що виглядає істотним перебільшенням. Причиною такого викривлення може бути ситуація, за якої офіційно декларують мільйонні статки лише 2 тис. чоловік в Україні [13].

Результати розрахунку індексу інклюзивності економічного зростання України свідчать, що для нашої країни «актуальною на даному етапі є побудова інклюзивної системи розвитку для того, щоб забезпечити себе від проблеми перерозподілу і закласти

засади сталого інклюзивного розвитку, які б максимально враховували інтереси всіх учасників економічної діяльності» [14].

Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка інструментарію та економічної моделі впровадження принципів інклюзивного розвитку для країни в цілому та окремих економічних підсистем в її межах.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Впровадження концепції інклюзивного розвитку має на меті вирішення проблем нерівності, яка історично успадкована та закріплена в соціальних правилах, а також бідності. Досягнення цього результату можливе на основі впровадження принципів інклюзивного розвитку. За результатами дослідження визначено дискусійні аспекти інклюзивного розвитку: термінологічний, засадничий, змістовний та прикладний.

Впровадження нових принципів розвитку, зміна парадигми економічного розвитку загалом передбачає трансформацію показників, якими оцінюють успішність економічних систем. Саме тому необхідним є поступовий відхід від концентрації на таких показниках кількісного розвитку економік, як ВВП та більш широке використання комплексних показників, таких як Індекс інклюзивності економічного зростання, що було показано у даній статті. Індекс інклюзивного розвитку враховує екологічні та соціальні проблеми, але для його розрахунку використовується багато різномірної інформації, що може призвести до спотворення кінцевих результатів, тому його використання доцільне разом з показниками ВВП та ВНД.

Список літератури

1. СЛОВНИК.ua. URL: <https://slovyk.ua/index.php?swrd=%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D1%96%D1%8F>
2. Inclusive growth for people and places: challenges and opportunities // Inclusive Growth Commission: [Веб-сайт]. RSA, London, 2017. URL: https://www.thersa.org/globalassets/pdfs/reports/rsa_inclusivegrowth-commission-final-report-march-2017.pdf
3. Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Brussels. [Веб-сайт]. URL: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm
4. Інклюзивний вимір розвитку міст – центрів ділової активності України: тенденції та перспективи: наукова доповідь / наук. редактор М.І. Мельник. Львів, 2019. 55 с.
5. Inclusive growth // OECD: Better Policies for better lives. URL: <http://oecd.org/inclusive-growth/#introduction> (viewed on: 13.05.2020).
6. Lanchovichina E., Lundstrom S. Inclusive Growth Analytics Framework and Application. Policy Research Working Paper 4851. Washington, 2009. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/771771468180864543/pdf/WPS4851.pdf>
7. Салатюк Н. М. Економічне зростання як необхідна умова переходу до сталого розвитку. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія №18. Економіка і право. 2013. Випуск 21. С. 3–11.
8. Робінсон Д., Аджемоглу Д. Чому нації занепадають? Походження влади, багатства і бідності. Київ: Наш Формат, 2016. 472 с.
9. Економіст з України, який навчив світ обчислювати ВВП // BBC Україна. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/ukraine_in_russian/2016/04/160429_ru_s_simon_ku_znets
10. GDP is not a good measure of wellbeing – it's too materialistic // The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/business/2018/dec/03/gdp-wellbeing-health-education-environment-joseph-stiglitz>

11. Ease of Doing Business rankings // The World Bank Group – International Development, Proverty, & Sustainability. URL: <https://www.doingbusiness.org/en/rankings>
12. The Inclusive Development Index 2018 // The World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-inclusive-development-index-2018>.
13. За 2018 декларації подали понад двох тисяч мільйонерів // Українські Новини. Останні новини України і Світу. URL: <https://ukranews.com/ua/news/625647-miljonery-podaly-v-dva-razy-bilshe-deklaratsij-v-2018>.
14. Дідух С.М. Протиріччя концепції інклюзивного розвитку та напрямки їх вирішення. *Інфраструктура ринку*. 2020. Випуск 42. С. 171-175.

References

1. SLOVNIK.ua: Website. Available at: <https://slovyk.ua/index.php?swrd=%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D1%96%D1%8F>
2. Inclusive Growth Commission (2017). “Inclusive growth for people and places: challenges and opportunities”, RSA, London [Online]. Available at: https://www.thersa.org/globalassets/pdfs/reports/rsa_inclusivegrowth-commission-final-report-march-2017.pdf
3. Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Brussels. Website. Available at: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm
4. Mel'nik, M.I. (2019). *Inklyuzivniy vimir rozvitku mist – tsentriv dilovoyi aktivnosti Ukrayini: tendentsiyi ta perspektivi: naukova dopovid'*. [Inclusive dimension of development of cities - centers of business activity of Ukraine: tendencies and prospects: scientific report]. L`viv.
5. Inclusive growth. OECD: Better Policies for better lives. Website. Available at: <http://oecd.org/inclusive-growth/#introduction>.
6. Lanchovichina, E., Lundstrom, S. (2009). Inclusive Growth Analytics Framework and Application. Policy Research Working Paper 4851. Washington. Available at: <http://documents.worldbank.org/curated/en/771771468180864543/pdf/WPS4851.pdf>.
7. Salatiuk, N. M. (2013). «Economic growth as a necessary condition for the transition to sustainable development». *Naukovyj chasopys NPU imeni M.P.Drahomanova. Seria №18. Ekonomika i pravo*. 2013. Issue 21. pp. 3–11.
8. Adzhemoghlu D., Robinson D. (2018) *Chomu naciji zanepadajutj (Why Nations Fail)*. Nash format. Kyiv. Ukraine.
9. Economist from Ukraine, who taught the world to calculate GDP. BBC Ukraine Website. Available at: https://www.bbc.com/ukrainian/ukraine_in_russian/2016/04/160429_ru_s_simon_kuznets.
10. GDP is not a good measure of wellbeing – it's too materialistic. The Guardian. Website. Available at: <https://www.theguardian.com/business/2018/dec/03/gdp-wellbeing-health-education-environment-joseph-stiglitz>.
11. Ease of Doing Business rankings. The World Bank Group – International Development, Proverty, & Sustainability. Website. Available at: <https://www.doingbusiness.org/en/rankings>.
12. The Inclusive Development Index 2018. The World Economic Forum. Website. Available at: <https://www.weforum.org/reports/the-inclusive-development-index-2018>.
13. In 2018, more than two thousand millionaires filed declarations. Ukrainian News. Website. Available at: <https://ukranews.com/ua/news/625647-miljonery-podaly-v-dva-razy-bilshe-deklaratsij-v-2018>.
14. Didukh, S.M. (2020). «Contradictions of the concept of inclusive development and directions of their solution». *Infrastruktura rynku*. Issue 42. pp. 171-175.

Стаття надійшла до редакції 20.07.2020 р.